

הליכות חיים

לימוד חודשי בנושא מידות על-פי
ספר 'מסילת ישרים' ומשמעותה של ההלכה
לאור דמותו של הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

לימוד חודשי לאור
דמותו של הרב מרדכי
אליהו זצוק"ל

הלימוד מוקדש לעילוי
נשמות הרוגי מלחמת
"חרבות ברזל"

"הליכות חיים"

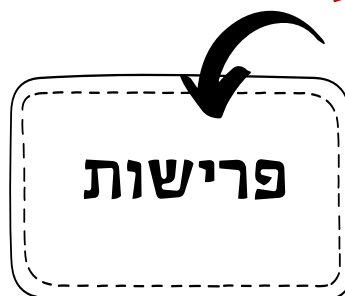
תלמידים יקרים וחביבים, גם החודש נמשיך במסע "הליכות חיים" ונצעד בנושא מידות טובות וחיים של הלכה לאור דמותו המופלאה של הרב מרדכי אליהו, זכר צדיק וקדוש לברכה.

החודש, חודש טבת, נעסוק במידת הפרישות מתוך הספר "מסילת ישרים" מאת הרמח"ל ובחלקו השני של הלימוד נעסוק בהשתלשלות ההלכה המתעדכנת בהתאם לאתגרי הדורות.

משמעותה של הלכה

מידה על פי מסילת ישרים

החודש נציין את צום עשרה בטבת.
אנו מאחלים לכם לימוד פורה, משמח ומעצים ביחד,

חבורת ילדי החמ"ד

"פרישות"

שמעון ויוסף חזרו מבית הספר והכינו לאבא ציורים לקראת נסיעתו לחו"ל וכשרצו להחביא את הציורים במזוודה שלו הם ראו שארז כמויות גדולות של אוכל. למה אבא לוקח אתו כל כך הרבה אוכל? האם אין בחו"ל אוכל כמו שיש בארץ? הרי אבא נוסע לפגישת עבודה ובטוח דואגים לו.

הם החליטו לשאול את אמא למה יש לאבא כל כך הרבה אוכל במזוודה? ואמא הסבירה להם שאבא לא יודע באיזה מלון יתארח ואלו מאכלים יוגשו לפניו. המארחים מחו"ל הבטיחו לו תנאים טובים אבל הוא לא רוצה לבייש אותם בכך שיבדוק את נושא הכשרות. הוא בחר לדאוג לעצמו והסביר בעדינות שהוא מקפיד על אכילת אוכל כשר מהארץ ולפרוש מהארוחה. הילדים התרגשו למשמע הדברים ואמא הוסיפה שאבא פורש מהכלל בענייני האוכל וזו מידה מיוחדת מאוד הנקראת 'מידת הפרישות', מידה לא קלה כלל וצריך להתאמץ לחיות על פיה.

"בביאור מדת הפרישות: הפרישות היא תחילת החסידות. ותראה שכל מה שבארנו עד עתה הוא מה שמצטרך אל האדם שיהיה צדיק, ומכאן והלאה הוא שיהיה חסיד.

ונמצא הפרישות עם החסידות הוא כמו הזהירות עם הזריזות, שזה ב'סור מרע' וזה ב'עשה טוב'.

והנה כלל הפרישות הוא מה שאמרו ז"ל (יבמות כ'): "קדש עצמך במותר לך".

וזאת היא הוראתה של המלה עצמה "פרישות", רוצה לומר, להיות פורש ומרחיק עצמו מן הדבר, והיינו שאוסר על עצמו דבר היתר. והכוונה בזה שלא יפגע באיסור עצמו. והעניין, שכל דבר שיוכל להיוולד ממנו גרימת רע אף על פי שעכשיו אינו גורם לו, וכל שכן שאיננו רע ממש, ירחק ויפרש ממנו.. (מסילת ישרים, פרק י"ג)

למדו גם אתם אתנו את דברי הרמח"ל בספרו מסילת ישרים על מידת הפרישות.

רק מעטים זוכים לקיים את מידת הפרישות מפני שהיא מתמודדת עם הגבלות וסייגים שאדם עושה לעצמו במקרה של ספק מצד אחד, ומצד שני עליו להיזהר מאוד שלא לפגוע בסביבתו כאשר הוא פורש מהכלל. שלוש מדרגות במידת הפרישות:

המדרגה הראשונה - איסורים מהתורה. לדוגמה, אכילת אוכל כשר והימנעות ממאכלות אסורים.

המדרגה השנייה - הסייגים והתוספות שגזרו חז"ל על כל ישראל ודרך שמירתם לא נעשתה עברה. לדוגמה, איסור מוקצה בשבת.

המדרגה השלישית והגבוהה - כאשר לאדם יש ספק והוא מפחד לעשות רע, יפרוש מהמעשה כדי לא לפגוע בכלל.

מה דעתכם?

אבא הגיע וניסה להבין מה כל המהומה סביב המזווידה שלו? שמעון ויוסף שאלו אותו למה אין תוספת של גזרות וסייגים לכולם אם זה כל כך חשוב? אבא סיפר להם שכשלמד מסכת עבודה זרה הוא נתקל בסוגיה דומה בה נאמר שלא גזרו על שמן של עובדי כוכבים ומזלות כמו שגזרו על סתם יינם ועל פיתם, כי "סמכו רבותינו, על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק, שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה" (עבודה זרה ל"ו, עא').

מה דעתכם?

למה חכמים החליטו להקל וקבעו שגוזרים גזרה רק במידה והציבור יעמוד בה?

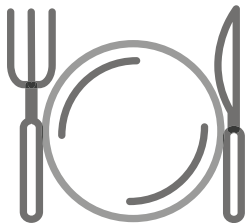
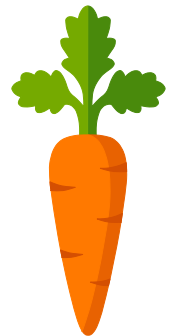
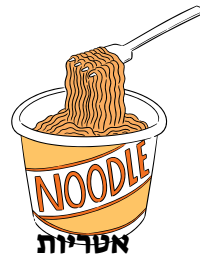
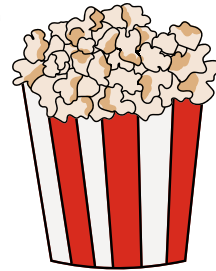
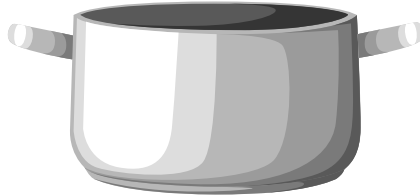
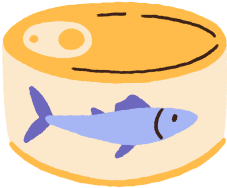

חודש טבת

משימה:

אבא הסביר לשמעון ויוסף שיש מוצרי מזון שהוא לא צריך להביא אתו כמו למשל ירקות ופירות. אבל את שאר המאכלים הוא ייקח מהארץ וייקח גם כלי בישול, כלי אוכל (צלחות, סכו"ם ועוד) ומוצרים שאפשר להכין בקלות ושלא יתקלקלו בדרך. עזרו לאבא להכניס את הדברים למזוודה וסמנו בקו מהמוצר למזוודה.

חודש טבת

אבא הוסיף הסבר מיוחד ששמע מהרב חיים סבתו:

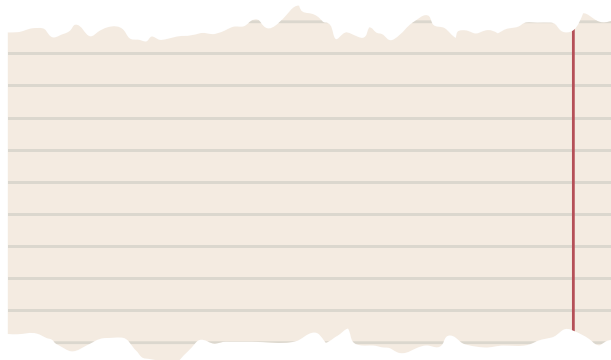
אדם העושה מה שאומרים לו נקרא צדיק. מעבר לכך - חסיד. מידה זאת מסוכנת מאוד. כשאנו עוסקים בדברים שהתורה צוותה - הדברים יחסית פשוטים, אך במידות כפרישות והחסידות התורה לא צוותה, ולכן יתכן שהאדם יטעה בדרכו. לדוגמא, הקרבת אש זרה לפני ד' שהקריבו נדב ואביהוא. אדם הנוהג במידות אלו צריך להפעיל המון שיקול דעת! ייתכן שאדם ינהג במעשה חסידות שטוב לו, אך באחרים הסובבים אותו - זה פוגע.

יש בנו רצון להגיע לקדושה, למדרגה גבוהה, והחסידות היא מידה שמובילה לכך, ולכן לא צריך להירתע ממנה או לחשוש מלקיים אותה. הרמח"ל בא להעמיד את עניין החסידות האמיתית על מקומה, ולהראות לטועים את דרך החסידות הנכונה.

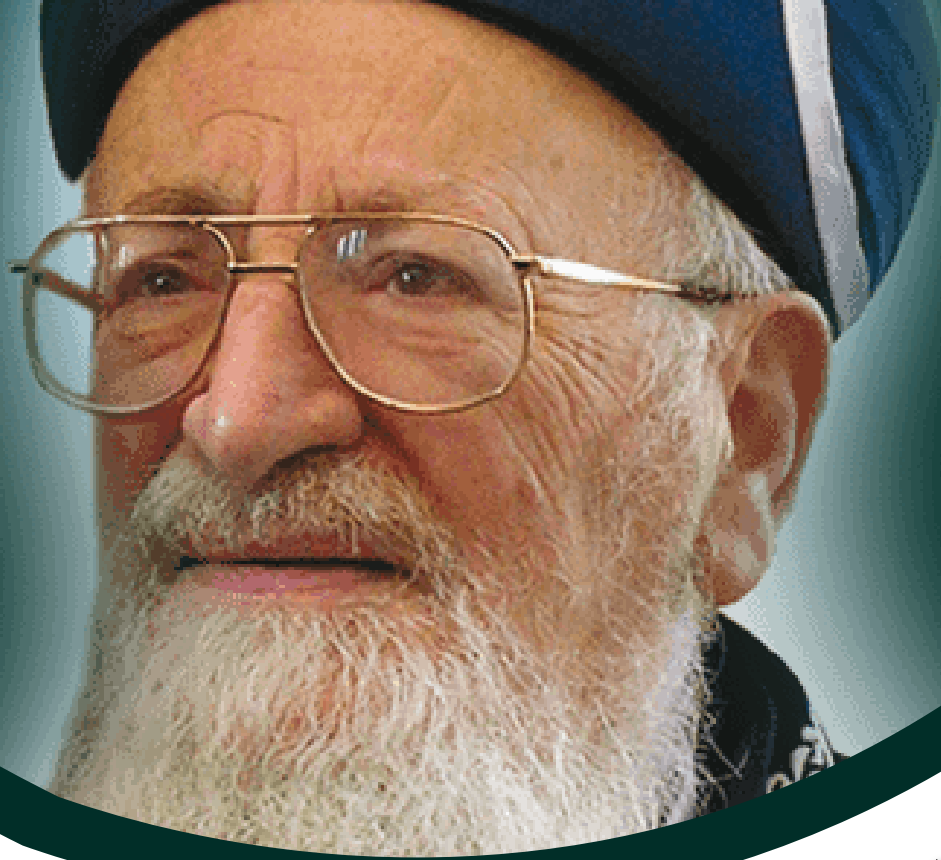
"והנה כלל הפרישות הוא מה שאמרו ז"ל (יבמות כ'): 'קדש עצמך במותר לך', יסוד הפרישות הוא לפרוש מהדברים המותרים ולא מן האסורים".

שמעון ויוסף מבינים שמידת הפרישות היא שלב גבוה וקשה אבל אפשר לנסות לקיים אותה. הם נזכרו במקרה שקרה להם ושאלו את אבא אם גם מקרה זה נחשב למידת הפרישות. בזמן המלחמה בדרום הם סייעו לשכנה שבעלה גויס למילואים. הם הגיעו לשחק עם ילדיה הקטנים, עזרו לה בקניות במכולת השכונתית, וכשרצתה לשלם להם הם סרבו בטענה שכל ילדי הכיתה התנדבו לסייע למשפחות שבהם יש אבא מגויס. ממה לדעתכם פרשו שמעון ויוסף?

בואו נקרא יחד סיפור
על הרב מרדכי אליהו זצוק"ל
לאור מידת הפרישות.

לומדים מפיודותיו - הולכים בדרכיו- מידת הזהירות

סיפר הרב רפאל יצחק הרקס, ממלבורן שבאוסטרליה:
סיפר לי מורי ורבי אבי מנשה הרקס, שכאשר הרב זצ"ל התארח בלוס אנג'לס הוא לא רצה לישון במלון בשבת, בגלל מנורות שהיו נדלקות כשהיו עוברים לידן ודלתות חשמליות שהיו נפתחות בשבת באמצעות חיישנים.
על כן הרב התארח בביתו של אחד מחברי הקהילה היהודית, כדי לא להיכנס לספק חילול שבת. במשך כל השבת הרב לא אכל מהמטעמים והמעדנים שהביאו לפניו, שכן הוא הקפיד מאוד על בישול ישראל, על ירקות נקיים מחרקים, על שחיטה מהודרת וכד'. הוא לא העיר לאף אחד, אבל לא אכל כי אם שקדים, בוטנים וכדומה שהרבנית הביאה מהארץ, והיה שמח מאוד ומאיר פנים לכולם. ממש "צדיק וטוב לו". העובדה שהם לא נגעו באוכל המשובח עשתה על כולנו רושם גדול.

בעניין זה סיפר לי בן דודי רבי רפאל הלוי, שזכה לשמש את הרב זצ"ל, שכאשר הרב הגיע לארצות הברית, בזמן שחיכו עם הרב לטיסה חזרה ארצה, הוא הציע לרב מים, אך הרב סירב. הוא לא רצה לשתות מים של חוץ לארץ, במיוחד שהתורה משבחת את מי הגשמים של ארץ ישראל על פני המים של מצרים.

ננסה להקפיד על מידת הפרישות.
מהיום אשתדל לשים לב לדברים הקטנים. אני לוקח על עצמי להקפיד על:

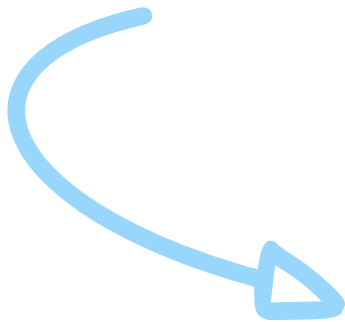
השתלשלות ההלכה

שמעון ויוסף שאלו את אבא איך הכל התחיל? הרי קיבלנו את התורה בסיני ויחד איתה קיבלנו את התורה שבעל פה.
אבא שאל אותם אם הם זוכרים את פרק א', משנה א, במסכת אבות.
"בטח", ענו שניהם והחלו לדקלם:

**מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי, וּמִסֶּרָה לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים,
וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסְרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם
אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: הָיוּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהָעֲמִידוֹ תְּלִמִּידִים
הָרִבָּה, וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה:**

משה קיבל את התורה בהר סיני מהקב"ה, הוא קיבל את כולה בשלמות. מאז כל דור בעם ישראל מנסה למסור את התורה לדור הבא אחריו.
המשנה מתחילה בלשון קבלה, מקבלים מהדור שמעל, ועוברת ללשון מסירה, כל דור לומד, מעמיק, מוסיף ומחדש ומעביר הלאה.
במילה "הלכה" מופיע השורש ה.ל.ך. והיא מתאימה את עצמה לדור החדש.
נסו לחשוב על חידושים בהלכה שהתחדשו בעקבות המצאת החשמל וכתבו אותם.

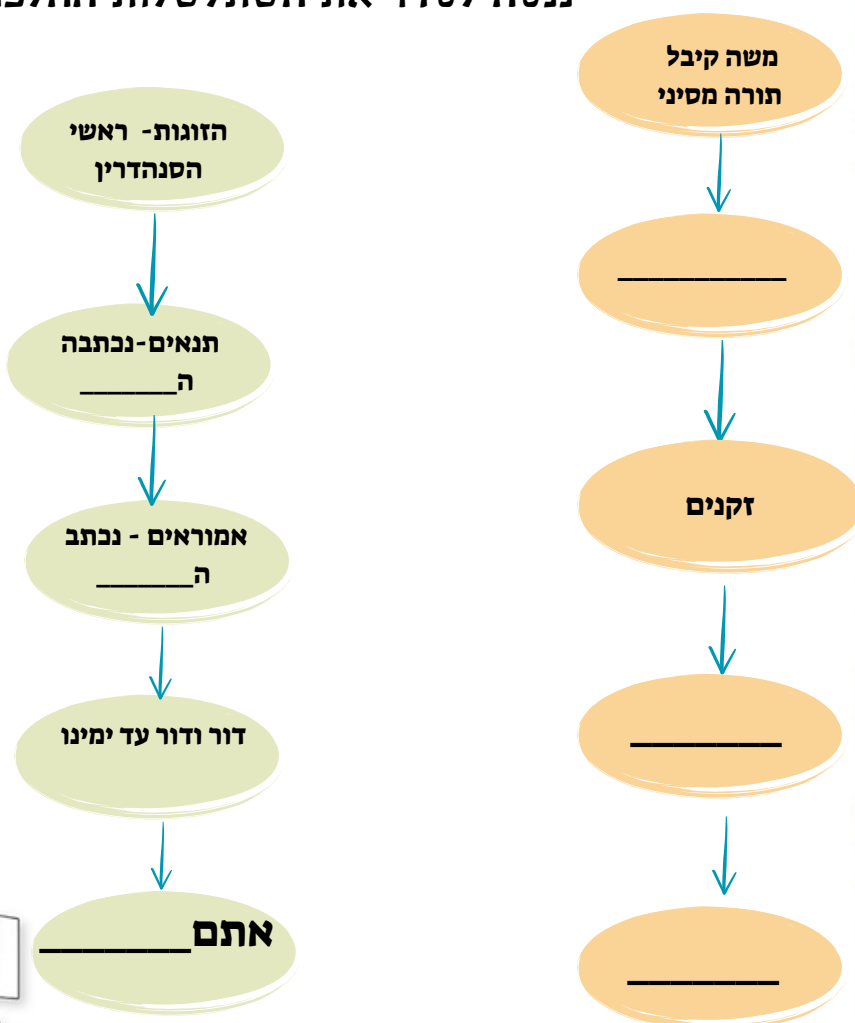

השתלשלות ההלכה

שמעון ויוסף הביאו את החידושים לשבת ואפילו נכנסו לאתר של מכון "צומת" (מכון למחקר ופיתוח בתחומי ההלכה והטכנולוגיה) וגילו פתרונות הלכתיים מעניינים מאוד. הם שאלו את אבא אם התורה שבעל פה ניתנה בעל פה איך זה שכתבו את המשנה? ואבא סיפר להם שבתקופת רבי יהודה הנשיא היה חשש שכל מה שלמדו ואספו יעלם. לכן סידרו את כל המשניות (מלשון שינון) לפי נושאים בשישה סדרי משנה וכתבו אותן. שמעון: ואיך המשיכו לאחר מכן ללמוד את ההלכה אם היא כבר נכתבה? אבא ענה: "חכמים המשיכו ללמוד והעבירו לנו את הלימוד על המשנה דרך התלמוד הירושלמי שנכתב בארץ ודרך התלמוד הבבלי שנכתב בבבל.

ננסה לסדר את השתלשלות ההלכה לפי מה שלמדנו:

גלגליון:
*אנשי הכנסת
הגדולה
*יהושע
*משנה
*נביאים
*גמלוח

אבא אמר לשמעון ויוסף: "עכשיו לאחר שהבנתם שאספו את כל המשניות וכתבו אותן, אני רוצה לספר לכם מה קרא החודש, בחודש טבת. בי' בטבת אנחנו צמים מכיוון שביום זה בשנת 588 לפני הספירה הטיל נבוכדנצר מלך בבל מצור על ירושלים. המצור הסתיים כעבור שנה ושישה חודשים, בט' בתמוז (או ב"ז בתמוז), אז נפרצו חומות ירושלים, ולאחר מספר שבועות, בט' באב, נחרב בית המקדש הראשון. את תיאור המצור וכיבוש העיר אנו לומדים מספר מלכים. בואו נקרא יחד:

א ויהי בשנת התשיעית למלכו, בחדש העשירי בעשור לחדש, בא
נבכדנאצר מלך-בבל הוא וכל-חילו על-ירושלם, ויחן עליה; ויבנו עליה
דיק, סביב. ב ותבא העיר, במצור, עד עשתי עשרה שנה, למלך
צדקיהו. ג בתשעה לחדש, ויחזק הרעב בעיר; ולא-היה לחם, לעם
הארץ. ד ותבקע העיר, וכל-אנשי המלחמה הלילה דרך שער בין
החמתים אשר על-גן המלך, וכשדים על-העיר, סביב; וילה, דרך
הערבה. ובחדש החמישי, בשבעה לחדש--היא שנת תשע-עשרה
שנה, למלך נבכדנאצר מלך-בבל: בא נבזראדן רב-טבחים, עבד
מלך-בבל--ירושלם. ט וישרף את-בית-יהוה, ואת-בית המלך; ואת
כל-בתי ירושלם ואת-כל-בית גדול, שרף באש. י ואת-חומת ירושלם,
סביב--נתצו כל-חיל כשדים, אשר רב-טבחים. יא ואת יתר העם
הנשארים בעיר, ואת-הנפלים אשר נפלו על-המלך בבל, ואת, יתר
ההמון--הגלה, נבזראדן רב-טבחים. (מלכים ב' פרק כ"ה)

דיק = חומה
שחוסמת את
היציאה מהעיר
מצור = כאשר אין
כניסה או יציאה
מהעיר בשעת
מלחמה
נתצו = שברו

1. הקיפו בעיגול את כל הפעלים המתארים את הרס העיר ובית המקדש.
2. התאימו את שמות החודשים המופיעים בספר מלכים. חודש ניסן בתורה הוא החודש הראשון, אייר החודש השני וכו'. המשיכו כך ותגיעו לשמות החודשים: אתגר נוסף, מצאו את כל התאריך.

חודש העשירי = _____

חודש חמישי = _____

עם ישראלי ויזא זלזל - לאיזה מקום למאלי

אולא? _____

איפה זה נמצא היום? _____

לימוד ההלכות של:

כד. ברכת המזון עמ' 75 - 77

הפסקאות זולות הן
"קיצור שו"ת אורח חיים"
חיי"ט (זאת לידים) (סוללות)

הלכה שלמדתי	עם מי למדתי?	האם זכיתי לקיים?	
מקור המצווה			
אופן הברכה ומקומה			
להשמיע לאוזנו			
הקפדה על נוסח הברכה			
תוספות בימים מיוחדים			
איסור הפסקה			
שכח לברך			
ספק אם ברך			
חיוב נשים וקטנים			

"תנא דבי אליהו:
כל השנה הלכות בכל יום -
מבטח לו שהוא בן העולם הבא"
(בבלי, מסכת נידה)